DOMSTOLENS DOM

24. juni 2003 *

I sag C-72/02,

Kommissionen for De Europæiske Fællesskaber ved A. Caeiros, som befuldmægtiget, og med valgt adresse i Luxembourg,

sagsøger,

mod

Den Portugisiske Republik ved L. Fernandes, M. Telles Romão og M. João Lois, som befuldmægtigede, og med valgt adresse i Luxembourg,

sagsøgt,

* Processprog: portugisisk.

angående en påstand om, at det fastslås, at Den Portugisiske Republik har tilsidesat sine forpligtelser i henhold til artikel 23 i Rådets direktiv 92/43/EØF af 21. maj 1992 om bevaring af naturtyper samt vilde dyr og planter (EFT L 206, s. 7), og i henhold til artikel 18 i Rådets direktiv 79/409/EØF af 2. april 1979 om beskyttelse af vilde fugle (EFT L 103, s. 1), idet Den Portugisiske Republik

ikke i sin retsorden har gennemført følgende bestemmelser:

— artikel 3, stk. 3, artikel 10, artikel 11 og artikel 12, stk. 4, i direktiv 92/43

— artikel 7, 8 og 12 i direktiv 79/409,

og

ikke har foretaget en korrekt gennemførelse af følgende bestemmelser:

— artikel 1, artikel 6, stk. 1-4, og artikel 12, stk. 1, litra d), i direktiv 92/43

— artikel 2, artikel 4, stk. 1 og 4, samt artikel 6 i direktiv 79/409,

har

DOMSTOLEN

sammensat af præsidenten, G.C. Rodríguez Iglesias, afdelingsformændene J.-P. Puissochet, M. Wathelet, R. Schintgen og C.W.A. Timmermans samt dommerne C. Gulmann (refererende dommer), D.A.O. Edward, A. La Pergola, P. Jann, V. Skouris, F. Macken, N. Colneric, S. von Bahr, J.N. Cunha Rodrigues og A. Rosas,

generaladvokat: S. Alber
justitssekretær: R. Grass,

på grundlag af den refererende dommers rapport,

og efter at generaladvokaten har fremsat forslag til afgørelse den 6. marts 2003,

afsagt følgende

Dom

1 Ved stævning indleveret til Domstolens Justitskontor den 4. marts 2002 har Kommissionen for De Europæiske Fællesskaber i medfør af artikel 226 EF anlagt

sag med påstand om, at det fastslås, at Den Portugisiske Republik har tilsidesat sine forpligtelser i henhold til artikel 23 i Rådets direktiv 92/43/EØF af 21. maj 1992 om bevaring af naturtyper samt vilde dyr og planter (EFT L 206, s. 7), og i henhold til artikel 18 i Rådets direktiv 79/409/EØF af 2. april 1979 om beskyttelse af vilde fugle (EFT L 103, s. 1), idet Den Portugisiske Republik

ikke i sin retsorden har gennemført følgende bestemmelser:

— artikel 3, stk. 3, artikel 10, artikel 11 og artikel 12, stk. 4, i direktiv 92/43

— artikel 7, 8 og 12 i direktiv 79/409,

og

ikke har foretaget en korrekt gennemførelse af følgende bestemmelser:

— artikel 1, artikel 6, stk. 1-4, og artikel 12, stk. 1, litra d), i direktiv 92/43

— artikel 2, artikel 4, stk. 1 og 4, samt artikel 6 i direktiv 79/409.

Retsforskrifter

Direktiv 79/409

2 Artikel 2 i direktiv 79/409 bestemmer, at »[m]edlemsstaterne træffer alle nødvendige foranstaltninger til at opretholde eller tilpasse bestanden af samtlige fuglearter, [som i vild tilstand har deres naturlige ophold på medlemsstaternes område i Europa, hvor traktaten finder anvendelse] på et niveau, som især imødekommer økologiske, videnskabelige og kulturelle krav og samtidig tilgodeser økonomiske og rekreative hensyn«.

3 Ifølge artikel 4, stk. 1, i direktiv 79/409 er medlemsstaterne forpligtet til at træffe særlige beskyttelsesforanstaltninger for de fuglearter, der er anført i bilag I til dette direktiv, og bl.a. forpligtet til at udlægge som særligt beskyttede områder de områder, som er bedst egnede til beskyttelse af disse arter. Ifølge samme artikels stk. 4 skal medlemsstaterne træffe egnede foranstaltninger for at undgå bestemte gener i de særligt beskyttede områder.

4 Ifølge artikel 6 i direktiv 79/409 er det forbudt, med forbehold af undtagelser, at handle med fuglearter, der er beskyttet af dette direktiv. Direktivets artikel 7 fastlægger reglerne om jagt på vilde fugle. Direktivets artikel 8 forbyder anvendelse af alle midler til ikke-selektiv fangst af vilde fugle.

5 Det pågældende direktivs artikel 12 bestemmer:

»1. Medlemsstaterne tilsender hvert tredje år fra udløbet af den i artikel 18, stk. 1, omhandlede frist Kommissionen en rapport om gennemførelsen af de nationale bestemmelser, der er udstedt i henhold til dette direktiv.

2. Kommissionen udarbejder hvert tredje år en sammenfattende rapport på grundlag af de i stk. 1 omhandlede oplysninger. Den del af udkastet til denne rapport, der vedrører oplysninger fra en given medlemsstat, tilsendes myndighederne i denne medlemsstat til gennemsyn og berigtigelse. Den endelige udgave af rapporten tilsendes medlemsstaterne.«

6 Ifølge artikel 18 i direktiv 79/409 skal medlemsstaterne sætte de nødvendige administrativt eller ved lov fastsatte bestemmelser i kraft for at efterkomme dette direktiv inden for en frist på to år fra dets meddelelse, og de skal meddele Kommissionen teksten til de vigtigste nationale retsforskrifter, som de udsteder på det område, der er omfattet af det pågældende direktiv. Direktivet blev meddelt medlemsstaterne den 6. april 1979.

7 Hvad angår Den Portugisiske Republik blev direktiv 79/409 i overensstemmelse med artikel 392 i akten vedrørende vilkårene for Kongeriget Spaniens og Den Portugisiske Republiks tiltrædelse og tilpasningerne af traktaterne (EFT 1985 L 302, s. 23) anset for meddelt fra tiltrædelsen. I overensstemmelse med tiltrædelsesaktens artikel 395, sammenholdt med bilag XXXVI til samme akt, skal Den Portugisiske Republik nemlig iværksætte de foranstaltninger, der er nødvendige for at overholde dette direktiv fra denne medlemsstats tiltrædelse af De Europæiske Fællesskaber.

Direktiv 92/43

8 Artikel 1 i direktiv 92/43 definerer de vigtigste begreber, der anvendes i direktivet.

9 Artikel 3, stk. 1 og 3, i direktiv 92/43 bestemmer:

»1. Der oprettes et sammenhængende europæisk økologisk net af særlige bevaringsområder under betegnelsen Natura 2000. Dette net, der består af lokaliteter, der omfatter de naturtyper, der er nævnt i bilag I, og levesteder for de arter, der er nævnt i bilag II, skal sikre opretholdelse eller i givet fald genopretning af en gunstig bevaringsstatus for de pågældende naturtyper og levestederne for de pågældende arter i deres naturlige udbredelsesområde.

[...]

3. I de tilfælde, hvor medlemsstaterne finder der nødvendigt, bestræber de sig på at styrke den økologiske sammenhæng i Natura 2000 ved at opretholde eller i givet fald udvikle de landskabselementer, der er nævnt i artikel 10, og som er af afgørende betydning for vilde dyr og planter.«

10 Artikel 6 i direktiv 92/43 omhandler de foranstaltninger, der er nødvendige for at sikre beskyttelsen af de særlige bevaringsområder. Dette direktivs artikel 10 vedrører de foranstaltninger, der kan styrke den økologiske sammenhæng i Natura 2000-nettet. Artikel 11 i direktiv 92/43 omhandler overvågningen af

naturtypers og arters bevaringsstatus af fællesskabsbetydning. Samme direktivs artikel 12, stk. 1, litra d), og stk. 4, vedrører beskyttelsen af bestemte dyrearter.

11 I overensstemmelse med artikel 23, stk. 1, i direktiv 92/43 skal medlemsstaterne sætte de nødvendige love og administrative bestemmelser i kraft for at efterkomme dette direktiv inden for en frist på to år fra dets meddelelse og straks underrette Kommissionen herom. Direktivet blev meddelt medlemsstaterne den 10. juni 1992.

Den administrative procedure

12 Ved skrivelse af 4. april 2000 meddelte Kommissionen den portugisiske regering sine bemærkninger til lovdekret nr. 140/99 af 24. april 1999 (herefter »lovdekretet«), som regeringen havde meddelt Kommissionen som foranstaltning til gennemførelse af direktiv 79/409 og 92/43 i national ret. I denne skrivelse anførte Kommissionen, at dette lovdekret hverken gennemførte artikel 3, stk. 3, artikel 10, artikel 11 og artikel 12, stk. 4, i direktiv 92/43 eller artikel 7, 8 og 12 i direktiv 79/409, og at dekretet indebar en ukorrekt gennemførelse af artikel 1, artikel 6, stk. 1-4, og artikel 12, stk. 1, litra d), i direktiv 92/43 samt af artikel 2, artikel 4, stk. 1 og 4, og artikel 6 i direktiv 79/409. Som følge heraf tilstillede Kommissionen Den Portugisiske Republik en åbningsskrivelse og anmodede den om at fremsætte sine bemærkninger hertil inden for en frist på to måneder fra modtagelsen af åbningsskrivelsen.

13 Den 14. juni 2000 meddelte den portugisiske regering Kommissionen, at der var blevet oprettet en arbejdsgruppe sammensat af sagkyndige fra Instituto da Conservação da Natureza (Naturbevaringsinstitut) med henblik på at undersøge de forskellige spørgsmål, der var blevet rejst af Kommissionen vedrørende lovdekretet og for at forberede et forslag til ændring af denne lovtekst.

14 Den 30. januar 2001 fremsatte Kommissionen i overensstemmelse med artikel 226 EF en begrundet udtalelse over for Den Portugisiske Republik, der gentog de i åbningsskrivelsen anførte overtrædelser og utilstrækkeligheder, og medlemsstaten blev opfordret til at træffe de nødvendige foranstaltninger for at efterkomme den begrundede udtalelse inden for en frist på to måneder fra dens meddelelse.

15 De portugisiske myndigheder svarede den 31. maj 2001 med en skrivelse, hvori de meddelte Kommissionen, at den nye lovtekst til gennemførelse af de pågældende direktiver i den nationale retsorden befandt sig i en afsluttende fase, og at den forventedes godkendt af ministerrådet i løbet af maj 2001.

16 Da Kommissionen fandt, at Den Portugisiske Republik ikke inden for den i den begrundede udtalelse fastsatte frist havde vedtaget de foranstaltninger, der var nødvendige for at efterkomme udtalelsen, har den anlagt denne sag.

Søgsmålet

17 Hvad angår de klagepunkter, som Kommissionen har anført, er det med undtagelse af den manglende gennemførelse af artikel 12 i direktiv 79/409 ubestridt, at artikel 3, stk. 3, artikel 10, artikel 11 og artikel 12, stk. 4, i direktiv 92/43 samt artikel 7 og 8 i direktiv 79/409 ikke er blevet gennemført i portugisisk ret. Det er ligeledes ubestridt, at artikel 1, artikel 6, stk. 1-4, og artikel 12, stk. 1, litra d), i direktiv 92/43 samt artikel 2, artikel 4, stk. 1 og 4, og artikel 6 i direktiv 79/409 ikke er blevet korrekt gennemført i intern ret af de portugisiske myndigheder. Følgelig bør der gives Kommissionen medhold i dens søgsmål vedrørende disse bestemmelser.

Den påståede manglende gennemførelse af artikel 12 i direktiv 79/409

18 Det bemærkes, at i henhold til fast retspraksis er hver af de medlemsstater, et direktiv er rettet til, forpligtet til inden for sin nationale retsorden at træffe alle foranstaltninger, der er nødvendige for at sikre direktivet fuld virkning i overensstemmelse med dets formål (jf. bl.a. dom af 17.6.1999, sag C-336/97, Kommissionen mod Italien, Sml. I, s. 3771, præmis 19, af 8.3.2001, sag C-97/00, Kommissionen mod Frankrig, Sml. I, s. 2053, præmis 9, og af 7.5.2002, sag C-478/99, Kommissionen mod Sverige, Sml. I, s. 4147, præmis 15).

19 Ifølge artikel 12, stk. 1, i direktiv 79/409 skal medlemsstaterne hvert tredje år udfærdige en rapport om gennemførelsen af de nationale bestemmelser, der er udstedt i henhold til dette direktiv, og tilsende Kommissionen den, for at Kommissionen kan kontrollere medlemsstaternes overholdelse af det pågældende direktiv. Denne bestemmelse vedrører således kun forholdet mellem medlemsstaterne og Kommissionen.

20 I denne sag har Kommissionen på ingen måde godtgjort, at overholdelsen af denne forpligtelse kræver vedtagelse af særlige gennemførelsesforanstaltninger i den nationale retsorden.

21 I øvrigt bemærkes, at Kommissionen i sit svar på et skriftligt spørgsmål fra Domstolen har anført, at Den Portugisiske Republik tidligere har udfærdiget og tilsendt rapporterne om gennemførelsen af de nationale bestemmelser, der er udstedt i henhold til artikel 12, stk. 1, i direktiv 79/409.

22 Følgelig bør klagepunktet vedrørende den manglende gennemførelse af artikel 12 i direktiv 79/409 ikke tiltrædes.

23 Som følge heraf fastslås det, at Den Portugisiske Republik har tilsidesat sine forpligtelser i henhold til traktaten, idet den

ikke i sin retsorden har gennemført følgende bestemmelser:

— artikel 3, stk. 3, artikel 10, artikel 11 og artikel 12, stk. 4, i direktiv 92/43

— artikel 7 og 8 i direktiv 79/409,

og

ikke har foretaget en korrekt gennemførelse af følgende bestemmelser:

— artikel 1, artikel 6, stk. 1-4, og artikel 12, stk. 1, litra d), i direktiv 92/43

— artikel 2, artikel 4, stk. 1 og 4, samt artikel 6 i direktiv 79/409.

24 I øvrigt frifindes Den Portugisiske Republik.

Sagens omkostninger

25 Ifølge procesreglementets artikel 69, stk. 2, pålægges det den tabende part at betale sagens omkostninger, hvis der er nedlagt påstand herom. Da Kommissionen har nedlagt påstand om, at Den Portugisiske Republik tilpligtes at betale sagens omkostninger, og Den Portugisiske Republik i det væsentlige har tabt sagen, bør det pålægges den at betale sagens omkostninger.

På grundlag af disse præmisser

udtaler og bestemmer

DOMSTOLEN

1) **Den Portugisiske Republik har tilsidesat sine forpligtelser i henhold til EF-traktaten, idet den**

ikke i sin retsorden har gennemført følgende bestemmelser:

— **artikel 3, stk. 3, artikel 10, artikel 11 og artikel 12, stk. 4, i Rådets direktiv 92/43/EØF af 21. maj 1992 om bevaring af naturtyper samt vilde dyr og planter**

— **artikel 7 og 8 i Rådets direktiv 79/409/EØF af 2. april 1979 om beskyttelse af vilde fugle,**

og

ikke har foretaget en korrekt gennemførelse af følgende bestemmelser:

— artikel 1, artikel 6, stk. 1-4, og artikel 12, stk. 1, litra d), i direktiv 92/43

— artikel 2, artikel 4, stk. 1 og 4, samt artikel 6 direktiv 79/409.

2) I øvrigt frifindes Den Portugisiske Republik

3) Den Portugisiske Republik betaler sagens omkostninger

Rodríguez Iglesias	Puissochet	Wathelet
Schintgen	Timmermans	Gulmann
Edward	La Pergola	Jann
Skouris	Macken	Colneric
von Bahr	Cunha Rodrigues	Rosas

Afsagt i offentligt retsmøde i Luxembourg den 24. juni 2003.

R. Grass — G.C. Rodríguez Iglesias

Justitssekretær — Præsident